

DB KONFERENCE

Sistēma biznesa noturēšanai

Latvijas nodokļu sistēma un administrēšanas kārtība ir eksportējams produkts, taču, pašiem vairāk runājot par to, kas nav izdevies, nevis uzsverot labākos sasniegumus, dzēšam savas iespējas

Tādu ainu rāda *Dienas Biznesa* sadarbībā ar *BDO Law* un *BDO Latvia* rīkotās konferences *Nodokļi 2019 - Globāli izaicinājumi un iespējas lokālām uzņēmējām* diskusija. Vienlaikus daudzi jautājumi bija, ir un būs atkarīgi no parlamenta pieņemtajiem lēmumiem un to ieviešanai atvēlētajam laika. Vienlaikus ir jautājumi par *Brexit*, par kuru atbildi pašlaik nav nevienam.

Iespējas ir, bet...

AS *BDO Latvia* partneris Jānis Zelmenis uzskata, ka nodokļu sistēma ir eksportējama un tāpēc ir jāatbild uz tādu jautājumu - kāpēc cilvēki laužas investēt, piemēram, ASV vai Vācijā, kurā ir briesmīgi nodokļi, bet tajā pašā laikā potenciālo investoru rindās par iespējām ieguldīt Latvijā nemana? «Diemžēl atbildes nav saistītas ne ar nodokļu sistēmu, ne ar nodokļu administrāciju, un vēl jo vairāk - Latvijai nav 100 miljonu patērētāju, bet jautājums ir, ko īsti darīt Latvijai,» turpina J. Zelmenis. Viņaprāt, tas nozīmē, ka Latvijai kaut kas ir jāmaina. «Sapņoju par to, ka varētu «eksportēt» Latvijas nodokļu administrācijas pakalpojumus, bet vienlaikus prasītos uzsvērt, ar ko tie atšķiras no nodokļu administrācijas, piemēram, Polijā, Baltkrievijā vai citur, un vēl jo vairāk, ja VID darbinieki komunikēti vismaz trijās valodās un būtu speciāla nodaļa investoru apkalpošanai, kas palīdzētu šajā investoru piesaistes procesā,» savu pozīciju skaidro J. Zelmenis. Protams, viņaprāt, atsevišķas diskusijas vērts jautājums ir par to, vai jaunā nodokļu reforma ir radījusi labāku nodokļu jurisdikciju par to, kas bija iepriekš. «Diemžēl investori to nenovērtēja,» tā J. Zelmenis.

Redzamas pārmaiņas

Grāmatvedības pakalpojumu SIA *Kamelota* valdes locekle Sigita Keiša atzīst, ka par nodokļu administrāciju var sacīt tikai to labāko. «Ikdienas saskarsme liecina, ka VID ir sapratuši, ka tikai sadarbībā starp uzņēmējiem un nodokļu administrācijas darbinieku rodas mijiedarbība, tāpat ir jūtama principa *Vispirms konsultē* darbība, it īpaši tematisko pārbaužu laikā,» savu pieredzi rāda S. Keiša. Viņa pauž, ka situācijā, kad nodokļu inspektori vēlas tikt ar uzņēmējiem, tiek panākta vienošanās par konkrētiem termiņiem, lai ne tikai veltī nerēturēti laiku, bet arī novērstu iespējamus pārpratumus. Jaunuzņēmuma SIA *Alina* līdzīpašniece Solvita Kostjukova norādīja, ka būtībā ir sistēmas izmēģinātāja uz savas ādas. «Manuprāt, ir labi un kļūst arvien labāk, ko rāda arī triju gadu darba pieredze saskarsmē ar nodokļu administrāciju. Mums ir investīcijas, un jāsniedz skaidrojumi par PVN pārmaksām, un ir atšķirība, kā to darīt pirms diviem gadiem un kā tagad,» savu pieredzi stāsta S. Kostjukova. «Ir laba ekosistēma jaunuzņēmumu attīstībai Latvijā, kaut arī uzņēmējiem bez pieredzes ir grūti kvalificēties un pieteikties, lai varētu izmantot pienākošos atvieglojumus,» tā S. Kostjukova. Viņa norādīja, ka arī SIA *Alina* izpētījusi šos jaunuzņēmumu atbalsta nosacījumus un secinājusi, ka uzņēmuma administratīvais resurss būs lielāks nekā iegūtais atvieglojums. «Saņemot aicinājumus pārcelt uzņēmumu uz Vāciju, Nīderlandi vai Dāniju, nav runa par nodokļu politiku, bet gan par un ap servisu,» norādīja S. Kostjukova.

Jāvērtē paveiktais

«Nevajag skatīties uz deviņdesmito gadu sākumu, uz 2010. un arī uz 2015. gadu, bet gan jāskatās uz 2019. gadu,» aicināja Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora pienākumu izpildītāja Dace Pelēkā. Viņaprāt, svarīgi ir tas, ko VID paveicis 2018. gadā, kā nodrošina pakalpojumus ne tikai ārvalstu, bet arī Latvijas uzņēmumiem, kas izdarīti administratīvā sloga atvieglošanā, kādas jaunas lietas ieviestas, piemēram, izstrādājot uzņēmumu reitingu sistēmu, kas paveikts konsultāciju pieejamībā, kas ir izdarīts ar padziļinātās sadarbības programmu. «Visi minētie un vēl citi paveiktie darbi kopā, nevis tikai viens – vairāku valodu zināšana vai

Diskusijā piedalās AS *BDO Latvia* partneris Jānis Zelmenis (no kreisās), grāmatvedības pakalpojumu SIA *Kamelota* valdes locekle Sigita Keiša, jaunuzņēmuma SIA *Alina* līdzīpašniece Solvita Kostjukova un Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora pienākumu izpildītāja Dace Pelēkā.

Ja kāds no Latvijas nodibina kompāniju ārvalstī un domā, ka par viņa sastrādāto šeit neuzzinās, tad tie ir maldi, jo informācijas apmaiņa starp nodokļu administrācijām notiek, tā attīstās un paplašinās,

DACE PELĒKĀ,
VALSTS IEŅĒMUMU
DIENESTA
ĢENERĀLDIREKTORES
PIENĀKUMU IZPILDĪTĀJA.

Sapņoju par to, ka varētu «eksportēt» Latvijas nodokļu administrācijas pakalpojumus, bet vienlaikus prasītos uzsvērt, ar ko tie atšķiras no nodokļu administrācijas, piemēram, Polijā, Baltkrievijā vai citur,

JĀNIS ZELMENIS,
AS *BDO LATVIA*
PARTNERIS.

ārvalstu investoru apkalpošana – veido šo ekosistēmu: valsts spēju attīstīt un noturēt (piesaistīt) uzņēmumus,» uzsver D. Pelēkā. Bez tam jau vairāk nekā gadu VID sistēmā ir struktūrvienība lielo un starptautisko uzņēmumu apkalpošanai, kur strādā cilvēki, kuri komunicē vairākās valodās, kuri zina par transfertcenām, nodokļu risku vadību, nodrošina individuālu konsultāciju padziļinātās sadarbības programmas dalībniekiem, kurā nebūs 79 uzņēmumi kā pērn, bet gan vairāk nekā 3000. To, ka uzņēmumi ir pievērsuši uzmanību VID izveidotās reitingu sistēmas redzamajiem datiem, atzīst arī S. Keiša. «Visus klientus informējam par nodokļu reitingu sistēmu, un uzņēmējiem bijuši jautājumi par VID novērtējumu - kas darīts nepareizi, kāpēc likviditāte un rentabilitāte ir iekrāsota attiecīgajās krāsās,» norāda S. Keiša. Latvijas Būvmateriālu ražotāju asociācijas izpilddirektors Leonīds Jākobsons taujāja par iespējamo uzņēmumu reitingu sistēmas attīstību. D. Pelēkā atbildēja, ka 2019.- 2020. gadā uzņēmumu reitingu sistēma paplašinās ar PVN darījumu risku un aplokšņu algu risku. Nākamgad plānots šo sistēmu paplašināt ar tādu jautājumu – vai uzņēmums ir uzticams piegādātājs, darba devējs utt.

Kopīga pieeja

«Ir vajadzīga vienota kopīga pieeja, jo jāpārdod nevis atsevišķi gabaliņi, bet visa sistēma kopumā. Latvijas uzņēmējdarbības vides eksporta potenciālu varētu palielināt VID cieša sadarbība ar LIAA. Vēl ir Uzņēmumu reģistrs, kas tiek vērtēts kā ļoti labs un ātri strādājošs, kamēr citās valstīs attiecīgā struktūra ir lēna,» ierosina J. Zelmenis. Viņaprāt, svarīgi ir, ar ko ārzemniekam asociējas Latvija, bet pagaidām tās nav tās jaukākas asociācijas.

«Bēdīgi, ka trūkst informācijas par to, kā strādā VID, jo darbinieki lielo un starptautisko uzņēmumu apkalpošanai sadarbojas ar LIAA, piedalās tikšanās ar potenciālajiem investoriem un stāsta par to, kāda ir nodokļu sistēma, administrēšana. Runājot par sadarbību, tad VID ir noslēgti 32 sadarbības līgumi ar profesionālajām organizācijām, un uzņēmēju profesionālās organizācijas ir tās, kuras nāk uz VID un stāsta, kuri ir *melnie*, kuri *pelēkie*, kur VID kontroles cilvēkiem reizēm tiek «karināti makaroni», un savukārt VID atkal māca nozāres cilvēkus,» tā D. Pelēkā. Viņa atgādina, ka nozaru asociācijas sadarbību ar VID 10 ballu sistēmā vērtē ar 8,5. «Tas ir labs rādītājs,» uzver D. Pelēkā. Viņa atgādina, ka VID ir tikai viena no valsts institūcijām, kas ietekmē uzņēmējdarbības vidi – uzrauga, pārbauda, arī konsultē

un pamāca, kā labāk darīt. «Minējāt Uzņēmumu reģistru, kur ir ātra apkalpošana, taču man ātrā apkalpošana neizraisa pozitīvas sajūtas, jo, iesniedzot jauna uzņēmuma reģistrācijas pieteikumu, netiek vērtēta dibinātāju iepriekšējā vēsture, vai ir bijuši jau citi uzņēmumi, kas ar tiem ir noticis, kāda ir šo bijušo uzņēmumu nodokļu vēsture - tie ir ar nodokļu parādiem vai nav, tā vietā ir ātra reģistrācija. Tādējādi nākamais, kam ar šiem ātri reģistrētajiem jāsāk strādāt, ir VID, un tad sākas sūdzības – nevaru tik ātri iegūt PVN reģistrāciju kā Igaunijā. Protams, ka nevarēs, jo VID spiests paskatīties gan uz reģistrētā uzņēmuma dibinātājiem, gan arī ieceltajām amatpersonām un saprast – dot tam prasīto PVN maksājuma numuru vai tomēr ne. Budžeta interešu aizsardzība. Vai tiešām svarīgākais ir reģistrācijas ātrums? It īpaši situācijā, ja komercdarbības vidē tiek ielaists uzņēmums, kura amatpersonas un dalībnieki tur nav īsti pelnījuši būt,» atbild D. Pelēkā. Viņa atgādina arī par pārmetumiem saistībā ar ēnu ekonomikas apkarošanu (nav bijis pietiekams kontroles pasākumu apmērs) vairākās jomās, piemēram, grants karjeriem, apbedīšanas jomu, taksometriem. «Tām par konkrēto jomu atbildīgajām valsts iestādēm būtu jāsaprot, vai viss ir kārtībā, vai tiešām uz konkrēto karjeru ir jādodas VID inspektoram mērīt dziļumu, cik tā grants ir izrakta, vai tomēr institūcija, kura atļauj izmantot karjeru, pasekotu līdzī, kas īsti notiek. Nevar koncentrēties uz VID kā vienīgo kontrolieri,» tā D. Pelēkā. Skanēja arī jautājums par to, vai blēži no ārvalstīm var noslēpties Latvijā un otrādi. «Ja kāds no Latvijas nodibina kompāniju ārvalstī un domā, ka par viņa sastrādāto šeit neuzzinās, tad tie ir maldi, jo informācijas apmaiņa starp nodokļu administrācijām notiek, tā attīstās un paplašinās,» brīdināja D. Pelēkā. Viņa atzīst, ka informācija no ārzemēm ir jāgaida un tieši tāpēc arī reizēm tiek pagarināts audita termiņš.

Joprojām gaida stabilitāti

«Nav viegls brīdis, jo Latvijā nav valdības, Eiropā - neprognozējams *Brexit*, un nodokļu grozījumi tiks iestrādāti uz 2020. gada budžetu, tādējādi var sacīt, ka radikālu izmaiņu šogad nebūs,» tā J. Zelmenis. S. Kostjukova norāda, ka būtu labi, ja būtu stabilitāte, ja izmaiņas būtu retākas un tās neveiktu pēdējā brīdī. D. Pelēkā atgādina, ka nemitīgi visos kabinetos stāsta par to, ka ir vajadzīgs pārejas periods deviņu mēnešu garumā, lai ieviestu jauninājumus, bez tam par tiem ir jāizstāsta grāmatvežiem un visiem tiem, kurus tiek skar. Šis ir jautājums politiķiem.